

UDK 338.23:336.74

PRETHODNO SAOPŠTENJE

DOI: 10.7251/FIN1702037G

Miloš Grujić*

Dejan Popović**

Ekonomске i političke posljedice napuštanja prvobitnih načela međunarodnog monetarnog fonda

Economic and political consequences of abandoning the original principles of the international monetary fund

Rezime

Međunarodni monetarni fond je osnovan krajem II svjetskog rata. Cilj uspostavljanja je bio novi međunarodni monetarni sistem baziran na jednom obliku fiksnog deviznog kursa. Smatra se da MMF doprinosi razvoju međunarodne monetarne saradnje, pomaže stabilnosti valutnih kurseva, smanjenju nivoa prezaduženosti država članica MMF-a i smanjenju neuravnoteženosti platnog bilansa zemalja članica MMF-a.

Prvobitno zamišljeni sistem je zbog određenih unutrašnjih slabosti (Triffinov paradoks) prestao da funkcioniše početkom sedamdesetih godina XX vijeka. Međutim, MMF je nastavio da postoji prilagođavajući se novim okolnostima. Danas MMF djeluje na drugačijim načelima. Između ostalih, MMF dozvoljava svakoj zemlji da bira režim deviznog kursa. Izvor sredstava su mu, pored kvota, i pozajmljivanja od razvijenih zemalja i zemalja sa trgovinskim suficitima.

MMF danas pozajmljuje novac vladama zemalja, a ne monetarnim vlastima. Takođe, ta sredstva više nisu predviđena isključivo za održavanje deviznog kursa. MMF odobrava mnogo više iznose nego na početku, sa dužim rokovima vraćanja i sa bitno drugačijim ciljevima. U radu razmatramo da li je ispunjavanje tehničko-ekonomskih kriterijuma za pomoć odlučujući faktor za dobijanje zajma MMF-a. S tim u vezi, diskutujemo u kojoj mjeri odobravanje pomoći zavisi od preferencijalno-političkih uslova visokorazvijenih država. Ukoliko se pomoć odobrava sa svrhom ispunjenja zacrtanih spoljnopolitičkih agendi visokorazvijenih zemalja, to je u suprotnosti sa osnovnim postulatima sadržanim u statutu MMF-a. U tom slučaju, „doktrina ekonomske neutralnosti“, koju MMF ističe kao suštinsku karakteristiku svoje politike, može biti pokriće za imperijalističke težnje Sjedinjenih Američkih Država i ostalih razvijenih industrijskih zemalja.

Ključne riječi: Međunarodni monetarni fond, Vašingtonski konsenzus, specijalna prava vučenja.

Abstract

The International Monetary Fund was established following the World War II. The aim of its creation was to establish an international monetary system based on one form of fixed exchange rate. It is regarded that the IMF contributes to the development of international monetary cooperation, stability of the exchange rates, lowering of the level of indebtedness of the IMF member states, and also to reduction of their current account imbalances.

Initially devised system, due to certain internal weaknesses (the Triffin paradox) ceased to function at the beginning of the 1970s of the 20th century. However, the IMF continued to exist having had to adapt to new circumstances. Nowadays, the IMF is functioning on somewhat different principles; among others, it allows each country to choose a regime of the exchange rate. Apart from quotas, borrowing from developed countries and countries with trade surplus represents a source of income for the IMF.

Nowadays, the IMF is borrowing money to governments of countries, not monetary authorities. Also, those means are not planned any more exclusively for maintenance of the exchange rate. The IMF approves far larger amounts than originally, with longer return periods and for substantially different objectives. In this paper we investigate whether fulfillment of technical-economic criteria is a decisive

* Narodna skupština Republike Srpske, milos.grujic@narodnaskupstinars.net

** Narodna skupština Republike Srpske, e-mail: dejan870@gmail.com

factor for getting a loan from IMF. In relation to that, we elaborate on to what extent does the approval for getting the assistance depend on fulfillment of preferential-political conditions of highly developed countries. If the assistance is approved primarily for realisation of set foreign policy objectives of highly developed countries, that is in variance with the main principles defined in the IMF Statute. In that case, „doctrine of economic neutrality“ which the IMF asserts as an essential feature of its policy, can actually represent coverage for imperialistic strivings of the United States of America and other developed industrial countries.

Keywords: Internatioanl Monetary Fund, Washington Consensus, special drawing rights.

UVOD

Međunarodni monetarni fond (eng.: International Monetary Fund – IMF, u nastavku teksta: MMF) osnovan je 22. jula 1944. godine u Breton Vudsu u Sjedinjenim Američkim Državama. MMF su osnovala 44 države donošenjem statuta 27. decembra 1945. godine (Blagojević, 1989, str. 786).

Poslije potpisivanja posebnog sporazuma sa OUN, 15. novembra 1947. godine, MMF ima status specijalizovane agencije OUN. Danas MMF čini 189 država članica (Vukadinović, 2005, str. 151). Glavno poslovno sjedište Fonda nalazi se na teritoriji države članice koja ima najveću kvotu, tj. u SAD, u Vašingtonu. Međutim, agencije i filijale mogu se osnivati na teritoriji drugih država članica Fonda.¹

Po mišljenju mnogih teoretičara, SAD imaju veliki uticaj na oblikovanje ciljeva i politiku koju provodi MMF. U tom kontekstu, značajno je istaći sposobnost SAD da utiče na odluke koje se donose u sklopu pomenute organizacije u okviru conditionality agreements. U skladu s tim, MMF može biti jedan od instrumenata provođenja spoljnopolitičkih, tj. geostrateških interesa SAD.

1. BRETONVUDSKA KONFERENCIJA I OSNIVANJE MMF-A

Od 1870. godine i sve do 1914. godine (tzv. period „zlatnog standarda“), svjetski monetarni sistem bazirao se na tzv. „zlatnom paritetu“ koji je utvrđivala centralna emisiona banka svake države. U periodu „zlatnog standarda“, međunarodna ekonomija se značajno razvila. Razvoj je prekinut izbijanjem I svjetskog rata. Kada je izbio rat, sve države su ukinule ovakav sistem plaćanja. Nakon završetka rata, dolazi do nezaposlenosti i inflacije u svim zemljama. Ove probleme većina tadašnjih ekonomista veže za napuštanje zlatnog standarda i predlaže povratak „provjerenim vrijednostima“ (Đogo, 2010, str. 211). Ubrzo nakon završetka II svjetskog rata i nestanka „zlatnog pariteta“, pokazala se potreba za stvaranjem novih pravila na osnovu kojih će se različite nacionalne valute međusobno mijenjati. S tim u vezi, trebalo je da se stvori međunarodni monetarni sistem koji će dati novi okvir za ekonomsku saradnju i prevazići nastanak novih ekonomskih kriza, poput one iz tridesetih godina dvadesetog vijeka.

Krajem II svjetskog rata, zemlje pobjednice, prije svega Sjedinjene Američke Države, shvatile su važnost uređenja međunarodnog

monetarnog sistema na principima koji će obezbijediti njegovu dugotrajnost i omogućiti brz razvoj svjetske trgovine. S tim ciljem su u Breton Vudsu, u Novom Hempširu, 1944. godine, SAD sazvale međunarodnu konferenciju na kojoj je učestvovalo 45 zemalja. Pregovori su tekli sporo i teško. Koncept MMF-a koji je usvojen priznavao je privrednu superiornost SAD. Ovoj ideji su se neuspješno protivile SSSR i Velika Britanija.² Dakle, Bretonvudskim sporazumom je stvoren sistem međunarodne monetarne politike, odnosno pravila u okvirima kojih su se odvijali trgovački i finansijski odnosi među vodećim industrijskim zemljama nakon drugog svjetskog rata. Suština novog sistema je u osnivanju Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD), koji predstavljaju dio Grupe svjetske banke. Te organizacije su s radom započele 1945. godine, nakon što je sporazum ratifikovan od strane odgovarajućeg broja zemalja.

1.1. Osnivanje i ciljevi MMF-a

MMF je, u svojoj dugoj istoriji, sa statusom specijalizovane ustanove OUN (Blagojević, 1989, str. 786), odigrao značajnu ulogu u oblikovanju svjetske ekonomije, naročito poslije II svjetskog rata, kada je trebalo obnoviti ratom opustošene nacionalne ekonomije kroz nadgledanje međunarodnog monetarnog sistema, obezbjeđenje stabilnog deviznog kursa i otklanjanje svih barijera koje ograničavaju međunarodnu trgovinu.

Statutom MMF-a utvrđene su originalne države članice koje su bile zastupljene na Monetarnoj i finansijskoj konferenciji Ujedinjenih nacija i čije su vlade prihvatile članstvo u MMF-u prije 31. decembra 1945. godine, i ostale države članice koje su naknadno pristupile MMF-u i koje prihvataju principe rada MMF-a koji se primjenjuju i na druge države koje su već postale članice Fonda.³

Da bi jedna država postala članica MMF-a, bila je dužna da uplati određenu članarinu i da je prethodno član Svjetske banke.⁴ Države članice MMF-a su obavezne da se ne upuštaju u poslove koji su u suprotnosti sa Statutom ili sa svrhom Fonda.⁵

Primarna svrha MMF-a je osiguranje stabilnosti međunarodnog monetarnog sistema (Galano, 1994, str. 331) kroz promovisanje održivog ekonomskog rasta, poboljšanje životnog standarda i smanjenje stope siromaštva. Glavni ciljevi MMF-a su: promovisanje međunarodne monetarne saradnje,⁶ osiguravanje ekspanzije i uravnoteženje rasta međunarodne trgovine,⁷ promovisanje stabilnosti deviznih kurseva,⁸ osiguravanje pomoći u uspostavljanju multilateralnog sistema plaćanja i pružanje mogućnosti pristupa sredstvima (uz odgovarajuće garancije) za članove koji se susreću

¹ Član 12. odjeljak 1. Statuta MMF-a <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf>, pristupljeno 24.1.2017.

² SSSR se suprotstavio ignorisanjem i brzim napuštanjem MMF-a, što su uskoro pratile i zemlje Istočne Evrope. Za njih su slobodna trgovina i konvertibilne valute, sa obavezom držanja fiksnog kursa spram dolara, bile neprihvatljive.

³ Statut MMF-a. Dostupno na <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf>, pristupljeno 24.1.2017.

⁴ Definisan je da država članica može da istupi iz MMF-a tako što će dati pismeni otkaz. Ukoliko država članica ne ispunjava svoje preuzete obaveze, MMF može zabraniti da članica koristi sredstva MMF-a. Ako ni poslije toga ne ispunjava obaveze, Odbor guvernera će, po propisanoj proceduri, donijeti odluku o isključenju te države.

⁵ Član 11. Statuta MMF-a.

⁶ Cilj da razvija međunarodnu monetarnu saradnju preko stalne ustanove koja služi za savjetovanje i saradnju na međunarodnim monetarnim problemima.

⁷ Cilj je da olakšava širenje i ravnomjeran porast međunarodne trgovinske razmjene i da tako pridonosi unapređenju i održavanju visokog nivoa zaposlenosti i realnog dohotka, razvoju mogućnosti proizvodnje svih članica, kao prvenstvenim ciljevima ekonomske politike.

⁸ Važna je namjera izbjegavanja konkurentskog snižavanja kurseva.

sa poremećajima u platnim bilansima.⁹ Međutim, osim poslova na održavanju stabilnosti valutnih kurseva i finansijskih poslova, MMF pruža konsalting i tehničke usluge.

2. UREĐENJE MEĐUNARODNOG MONETARNOG FONDA

Aktivnosti i politike MMF-a provode se na osnovu Sporazuma (Articles of Agreement), a izvršavaju se djelovanjem Odbora guvernera (A Board of Governors), zatim Izvršnog odbora (An Executive Board) i Upravljačkog direktora (A Managing Director), s timom od preko 2.000 zaposlenih.¹⁰

MMF-om upravlja Odbor guvernera kao najviši organ. U ovaj odbor svaka zemlja imenuje ili ministra finansija (uvijek iz SAD) ili guvernera centralne banke (većina Evropskih zemalja) (Vukadinović, 2005, str. 151).

Sastaje se vrlo rijetko, obično jednom godišnje.¹¹ Svaki guverner ima pravo na onaj broj glasova koji je dat državi koja je članica MMF-a koja ga je imenovala.¹²

Fondom operativno upravlja Izvršni odbor, koji čine 24 člana. Osam imenuju guverneri centralnih banaka najrazvijenijih svjetskih zemalja, a 16 se bira po regionima i oni se mijenjaju. U suštini, u Odboru guvernera po pravilu najviše glasačkih prava imaju oni koji fondu daju na raspolaganje najviše sredstava – najrazvijenije zemlje.

Kvota se, u početku, određivala na osnovu BDP-a po stanovniku i učešća u svjetskoj trgovini. Kasnije je u obračun kvote uzeto više parametara. Danas, najveće zemlje, koje predvode SAD, raspolažu natpolovičnim iznosom glasačkih prava. Same SAD raspolažu sa oko 16,5% glasačkih prava. Za donošenje najvažnijih odluka potrebno je 85% glasova. Prema tome, SAD imaju praktično pravo veta na bilo koju odluku Fonda. Kvote određuju glasačku snagu članica MMF-a. Razvijene i bogate države imaju veći broj glasova (Prilog 2). Najveći broj glasova u MMF-u imaju: SAD sa 18,25%, zatim Njemačka, Japan, Francuska i Velika Britanija (Prilog 1).

Izvršni odbor bira glavnog direktora Fonda. U praksi se najčešće na poziciju glavnog direktora Fonda bira osoba iz Evrope, dok se za njegovog zamjenika imenuje osoba iz Amerike. Izvršni odbor, prema statutu MMF-a, ima 20 članova (izvršnih direktora), i to pet guvernera banaka najrazvijenijih zemalja svijeta koje imaju najveće kvote, dok se 15 članova bira po regionalnom principu i oni se kooptiraju svake dve godine. Pored toga, jednog tj. 21. člana imenuje Saudijska Arabija, kao zemlja čiju valutu MMF koristi u značajnom obimu i jednog 22. člana izvršnog odbora imenuje Kina.

Fond je prvobitno davao kredite samo centralnim bankama, i to kada bi im ponestalo deviznih rezervi da brane svoj fiksni devizni kurs. To je bila prva novost u odnosu na predratni period. Druga novost je bila uvođenje prilagodljivo fiksnih deviznih kurseva. Za razliku od predratnog pokušaja održavanja fiksnih deviznih kuseva,

u novom sistemu je postojala mogućnost da zemlja u dogovoru sa MMF-om izvrši prilagođavanje deviznog kursa, ali samo ako može da dokaže postojanje fundamentalne neravnoteže. U suštini, zemlja je morala da dokaže da je preduzela sve razumne mjere, a da se njen spoljnotrgovinski deficit, ipak, nije mogao neutralisati u dužem vremenskom periodu. Kratkotrajni spoljnotrgovinski deficiti i odliv deviza, koji oni prate, nisu mogli biti korišteni kao razlog za napuštanje postojećeg deviznog kursa i zemlja je morala da ga brani, a ako bi joj ponestalo sredstava obraćala bi se za kredit MMF-u.

Klasični stand-by¹³ aranžman nije kredit u klasičnom smislu riječi. Naime, MMF stavlja nekoj centralnoj banci na raspolaganje sredstva do 125% iznosa njene kvote. Dakle, svega 25% kvote se pozajmljuje, dok je ostatak sredstava sama zemlja uplatila u Fond u obliku kvote. Kako je 25% kvote uplaćeno u efektivnim sredstvima, za tih 25% se zapravo radi o samopozajmljivanju, i na podizanje tih sredstava Fond ne postavlja skoro nikakva ograničenja. Kako je zemlja uplatila ostalih 75% sredstava u nacionalnoj valuti, kod sljedeće tri tranše stand-by aranžmana se zapravo radi o konverziji iz nacionalne valute u neku konvertibilnu valutu. Kako Fond tu konverziju čini po zvaničnom kursu i time pomaže zemlji da dođe do kvalitetnije valute, Fond za dobijanje ovih sredstava postavlja i određene uslove. U suštini, što se radi o višoj tranši, uslovi su teži i od zemlje se zahtijevaju prilagođavanja koja će joj omogućiti ispravljanje spoljnotrgovinskog deficita tako da joj sredstva Fonda više neće biti potrebna.

3. PROBLEMI S FUNKCIONISANJEM MEĐUNARODNOG MONETARNOG SISTEMA PO PRVOBITNIM NAČELIMA

Prvobitno zamišljen sistem je korektno funkcionisao oko četvrt vijeka. U tom periodu su zemlje „zapadne demokratije“ obnovile svoje privrede i trgovinu i uspostavljen je nesmetan tok kapitala. Međutim, ni ovaj sistem nije bio bez unutrašnjih kontradiktornosti koje su vremenom dovele do njegovog, doduše, samo djelimičnog napuštanja. Ove nedosljednosti je među prvima uočio Robert Triffin 1947. godine (Đogo, 2010, str. 214).

Triffin je zapazio da je sistem koji počiva na jednoj nacionalnoj valuti, bez obzira na to kako moćna sila stajala iza te valute, dugoročno – neodrživ. Da bi svjetski sistem funkcionisao na takvim osnovama, tj. da bi bio likvidan, dolara (kao međunarodne valute) mora biti u izobilju. Međutim, da bi dolara bilo u izobilju, Amerika mora imati stalni i veliki deficit tekućeg bilansa. Prema tome, postoji sukob između potrebe za održavanjem međunarodne likvidnosti i povjerenja u tu valutu. S druge strane, takav deficit bi, dugoročno gledano, smanjio povjerenje u dolar. Naime, kada bi dolarska dugovanja SAD akumulirana tokom godina premašila iznos američkih zlatnih rezervi, dolar bi ostao bez konkretnog pokrića. Upravo se ovo događalo, pa su SAD istopile zlatne rezerve sa oko 25 milijardi dolara u 1949.

⁹ Član 1. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda.

¹⁰ <https://www.imf.org/external/about.htm>

¹¹ Sjednice odbora guvernera zakazuju se na zahtjev izvršnog odbora ili 15 država članica MMF-a koje imaju najmanje četvrtinu ukupnog broja glasova. Da bi mogla da se održi sjednica Odbora guvernera, neophodno je da postoji kvorum, tj. propisan broj na sjednici prisutnih guvernera ili njihovih zamjenika. Kvorum za rad i odlučivanje predstavljaju prisutni guverneri koji imaju najmanje dvije trećine od ukupnog broja glasova.

¹² Guverneri i njihovi zamjenici vrše dužnost bez naknade od Fonda, s tim što im Fond može nadoknaditi opravdane troškove koje su oni imali u vezi s prisustvovanjem sastancima. Dakle, ova pozicija ne donosi platu. Ovakvo rješenje je logično jer guverneri država članica Fonda imaju u opisu svojih poslova i članstvo u Odboru guvernera u MMF-u i za to primaju platu od svojih država. Odbor guvernera određuje primanja članovima Izvršnog odbora i njihovim zamjenicima, kao i platu generalnom direktoru.

¹³ Stand by – prost prevod bi bio „na čekanju“. To znači da su sredstva koja želi da koristi zemlja već obezbijedena i zemlja može da ih iskoristi ako se za tim ukaže potreba, ali samo ako ispuni određene preporuke MMF-a.

na 10,9 milijardi tokom 1968. godine.¹⁴ Istovremeno, postojao je i određeni teret koji su nosile SAD, jer su preuzimanjem obaveze da očuvaju povjerenje u dolar, sebi vezale ruke da devalvacijom poprave spoljnotrgovinske račune. Ipak, ovakav položaj je SAD obezbjeđivao i velike prednosti, tzv. „besplatan ručak“,¹⁵ zbog čega, bar dijelom, predstavnici SAD nisu bili voljni da prekinu ovaj sistem, iako su bili svjesni njegovih slabosti.

Trifin je predložio stvaranje novih rezervi. Te jedinice ne treba da zavise od zlata ili drugih valuta, ali će pomoći ukupnoj svjetskoj likvidnosti. Stvaranje takve rezerve omogućice da SAD smanji svoj deficit, a da bude omogućena globalna ekonomska ekspanzija.¹⁶

Uprkos mnogim pokušajima spasavanja, originalni sporazum je doživio debakl 1971. godine. Američki predsjednik Nikson je proglasio moratorijum na obavezu Amerike da mijenja zlato za dolare. Ova odluka je zapravo bila iznuđena činjenicom da su američke zlatne rezerve odavno bile istrošene. Američka privreda, pogođena troškovima rata u Vijetnamu, željela je da poboljša svoje performanse. Bez dolara kao centralne valute, međunarodni monetarni sistem se našao pred velikim izazovom na koji su različite zemlje različito reagovala. Evropljani su odlučili da obnove Bretonvudski sporazum, ali samo unutar Evrope i sa određenim korekcijama (prije svega, nije postojala centralna valuta, već eki, kasnije evro) u obliku Evropske monetarne unije, koja je naknadno prerasla u Evrozonu. Amerika i Japan su uspostavili kontrolisane fleksibilne kurseve spram osnovnih trgovinskih partnera, što je u osamdesetim izazvalo ozbiljne sukobe u obliku niza konkurentskih devalvacija. Neke druge zemlje (npr. veći broj zemalja Jugoistočne Azije) uspostavile su fiksne kurseve prema dolaru.

Međutim, dolar je i poslije napuštanja Bretonvudskog sporazuma ostao dominantna svjetska valuta. Posljednji pokušaj spasavanja klasičnog Bretonvudskog sistema bio je dogovor u Smitsonijanskom institutu 1972. godine, čime su zapravo samo omjeri¹⁷ korigovani. Suština sporazuma ostala je ista. Međutim, već 1973. je napušten i ovaj sporazum. MMF je sve ove promjene legalizovao tek 1978. u obliku II amandmana na Statut Fonda.

3.1. Kontroverze Vašingtonskog konsenzusa

Vašingtonski konsenzus je kovanica koju je 1990. godine uveo ekonomista Džon Vilijamson, objedinjujući osnovne principe na kojima treba da počiva ekonomska politika latinoameričkih država.¹⁸ Ista grupa preporuka je kasnije primijenjena i na ostatak svijeta. Pri formulisanju ovih principa ključnu ulogu su imali MMF, Svjetska banka za obnovu i razvoj i Ministarstvo finansija SAD.¹⁹

Vašingtonske institucije u deset tačaka preporučuju (Williamson, 1990):

1. budžetsku (fiskalnu) disciplinu;
2. usmjeravanje javne potrošnje u oblasti koje daju visoku stopu ekonomskog povraćaja i imaju potencijal za pravedniju preraspodjelu prihoda, poput ulaganja u primarnu zdravstvenu zaštitu, primarno obrazovanje i infrastrukturu;
3. poresku reformu kojom se smanjuju poreske stope a proširuje osnov za oporezivanje;
4. ukidanje ograničenja kod formiranja kamatnih stopa, odnosno njihovu liberalizaciju;

5. politiku kompetitivnih deviznih kurseva;
6. liberalizaciju trgovinskih tokova;
7. liberalizaciju stranih direktnih ulaganja;
8. privatizaciju;
9. deregulaciju tržišta;
10. zaštitu privatne svojine.

Kritike vezane za Vašingtonski konsenzus nisu zasnovane samo na nivou principa. Neki od njih su prihvatljivi u kontekstu svake odgovorne ekonomske politike. Štaviše, politike zemalja u razvoju, a pogotovo razvijenih zemalja, koje su se bazirale na ovim principima (poput Hong Konga, Singapura, Velike Britanije, Estonije, Češke, Čilea, Slovačke i sl.), dale su dobre rezultate. Međutim, Vašingtonski konsenzus je preuzak ekonomski, a pogotovo politički okvir. Njihov fokus nije na tržištu, čija je uloga nesporna i neprikosnovena, već je više usmjeren prema mjestu i ulogama države. Konsenzus je preispitivan zbog neuspjeha zemalja u tranziciji. Međutim, ove zemlje nisu bile u problemima samo zato što su poštovale principe iz konsenzusa. Name, upitan je nivo vladavine prava u zemljama koje su kritikovale principe iz konsenzusa. Na primjer, iz Estonije kao zemlje među najmanje korumpiranim zemljama na TI listama nisu došle kritike na račun konsenzusa (Prilog 3). Vašingtonski konsenzus je bio prihvaćen od razvijenih zapadnih država i Latinske Amerike. S druge strane, Kina i Indija, koje su od njega ostvarile najveću korist zbog ukidanja carinskih barijera su ga odbile. Krajem prve decenije XXI vijeka, većina država Latinske Amerike su pojedinačno odustale od konsenzusa na jedan ili drugi način. Otvoreno pitanje i predmet stalnih debata među ekonomistima je da li ovaj konsenzus još uvijek postoji ili ne.

Od 2004. se kao protivteza ovom konceptu spominje Pekinški konsenzus, dok su se istovremeno zapadne države koje su ga poštovale našle u budžetskim problemima zbog snižavanja poreza svojim najbogatijim slojevima društva.

Iako je službeni cilj dokumenta bio reformisati ekonomske mehanizme zemalja s velikim dugom (prvenstveno Latinske Amerike), u praksi je provođenje tog sporazuma dovelo do nagovještaja novih oblika kolonijalizma. Tako je Džozef Stiglic upozoravao na licemjerje triju najvećih svjetskih ekonomskih subjekata – MMF-a, WTO-a i Svjetske banke, i isticao negativne primjere ekonomske tranzicije i globalizacije u postkomunističkim zemljama. Naglašavao je primjere u Rusiji, istovremeno navodeći i pozitivne primjere (Kina i Poljska) tranzicije i globalizacije, koji su bili oslonjeni na domaće koncepcije te koji nisu bespogovorno slijedili upustva i konstrukcije MMF-a, Svjetske banke, američkog Ministarstva finansija i WTO-a (Stiglitz, 2004).

3.2. Glasanje u MMF-u

MMF je organizovan kao akcionarsko društvo i u njegovim organima odluke se donose po sistemu ponederisanog prava glasa. Svaka država članica MMF-a ima početnih 250 glasova, a svaki sljedeći glas pripada joj za svakih 100.000 specijalnih prava vučenja. Državama koje su tzv. „originalne članice“ utvrđene su kvote prilikom stupanja u članstvo MMF-a. Na osnovu kvota određuje se odnos učešća u osnivačkom kapitalu. Takođe, one predstavljaju osnovicu za izračunavanje prava glasa zemalja članica i određuju gornju

¹⁴ Računato po cijeni od 35 USD za jednu finu uncu zlata, što je bila cijena koju su garantovale SAD sve do pada ovog sistema.

¹⁵ Francuski predsjednik De Gol tvrdio je da Francuska zapravo plaća troškove rata u Vijetnamu, iako u njemu ne učestvuje, na taj način što čuva svoje rezerve u dolarima, pa je Francuska više puta od SAD zahtijevala velike konverzije dolara u svoju valutu.

¹⁶ http://www.imf.org/external/np/exr/center/mm/eng/mm_sc_03.htm

¹⁷ Sa 35 dolara za jednu finu uncu zlata na 38 dolara, i obim fluktuacije je pomjeren sa $\pm 1\%$ na $\pm 2,25\%$.

¹⁸ <http://www.cid.harvard.edu/cidtrade/issues/washington.html>

¹⁹ Navedene institucije imaju sjedište u Vašingtonu, pa otuda i naziv.

granicu za korišćenje sredstava Fonda (Vukadinović, 2005, str. 15). Da bi se izvršila izmjena kvota, neophodno je da za izmjenu glasa najmanje 85% od ukupnog broja glasova i da se svaka članica saglasi sa povećanjem svoje kvote.

4. MMF DANAS

U savremenom međunarodnom sistemu MMF predstavlja jednu od najznačajnijih međunarodnih organizacija. Naime, „finansijski resursi koje MMF kontroliše, u sprezi sa sposobnošću da utiče na ekonomske politike zemalja članica, omogućavaju mu da vrši veći uticaj nego bilo koja organizacija u istoriji“ (Oatley, Yackee, 2004, str. 416).

Da bi MMF bio u mogućnosti da obavlja svoje funkcije, države njegove članice statutom su obavezane da mu priznaju na svojoj teritoriji odgovarajući status, imunitet i privilegije.²⁰

MMF ima svojstvo pravnog lica, što mu omogućava da zaključuje ugovore, da stiče imovinu i da njom raspolaze. Takođe, ima aktivnu legitimaciju u sudskim postupcima, tj. da pokreće sudske postupke.²¹

Države članice MMF-a ne mogu bez saglasnosti Fonda da uvode ograničenja na plaćanja i transfere u vezi s tekućim međunarodnim transakcijama.²² Takođe, članice MMF-a, kao i bilo koja njihova ustanova, ne mogu da sklapaju bilo kakve diskriminatorne valutne aranžmane ili da uvode praksu višestrukih kursa, osim po odobrenju Fonda.²³ Članica MMF-a u obavezi je da, kada to zatraži Fond, dostavi podatke o proizvodnji i uvozu i izvozu zlata, o izvozu i uvozu robe, o međunarodnom platnom bilansu, o stanju međunarodnih investicija, o nacionalnom dohotku, o indeksima cijena robe i dr.²⁴ Pored svih navedenih obaveza, države članice Fonda imaju pravo i obavezu konsultacija u pogledu postojećih međunarodnih sporazuma i u pogledu politike o rezervnoj aktivi.

Originalni sporazum je podrazumijevao obaveznu primjenu fiksnog deviznog kursa uz određena odstupanja, dok je danas svakoj zemlji ostavljena mogućnost da slobodno izabere sistem deviznog kursa. Ipak, MMF manjim zemljama obično preporučuje neki oblik fiksnog deviznog kursa, ali to nije formalna obaveza. Jedina preostala obaveza su konsultacije koje misije MMF-a svake godine vrše sa zemljama članicama u cilju razmatranja održivosti izabranog sistema u kontekstu ekonomske situacije u datoj zemlji.

Države članice MMF-a mogu da posluju sa Fondom samo preko svog ministarstva finansija, centralne banke ili neke druge slične finansijske ustanove. Poslovi koji se obavljaju u toku takvih finansijskih usluga ne idu na teret Fonda. Za usluge se ne mogu nametati nikakve obaveze državi članici bez njenog pristanka.²⁵

4.1. Izvori sredstava MMF-a

Prilikom osnivanja, po originalnom sporazumu, jedini izvor sredstava koje je koristio MMF bile su kvote država članica.²⁶ U toku svog postojanja, osnovne kvote povećavane su preko deset puta u 12

prilika, ali ni to nije bilo dovoljno pa je MMF počeo da povremeno pozajmljuje sredstva od zemalja sa spoljnotrgovinskim suficitom Japana, Njemačke, Saudijske Arabije i Kine (Đogo, 210, str. 217). Navedene pozajmice nisu uvećale glasačka prava kreditora u MMF-u, osim u slučaju Kine.²⁷

Izdavanje obveznica će u budućnosti biti veoma značajan način prikupljanja sredstava za finansiranje aktivnosti MMF-a. Na ovaj način države mogu slobodno da odlučuju koliko će obveznica kupiti i koju količinu sredstava će staviti MMF-u na raspolaganje. Ovaj sistem prikupljanja sredstava ima prednost zato što se izbjegava direktno i dugotrajno pregovaranje između emitenta obveznica (MMF-a) i kupaca obveznica.

4.2. Uslovljavanje od strane MMF-a

MMF vrši pozajmice novca državama članicama koje imaju finansijske teškoće, odnosno državama koje nemaju dovoljno strane valute da plate svoja dugovanja drugim državama.

MMF određuje način korišćenja sredstava koje posjeduje, uključujući i sredstva na ime stand-by ili sličnih aranžmana, a može odrediti posebnu politiku za platnobilansne probleme koja će pomoći državama članicama da riješe svoje platnobilansne probleme. U skladu s tim, najznačajniji poslovi MMF-a su: poslovi održavanja stabilnih valutnih kursa i poslovi pozajmljivanja (kreditne operacije). Uslovljavanje MMF-a (Conditionality of loans) jeste skup pravila ili uslova koje MMF traži u zamjenu za finansijska sredstva (Jensen, 2004). MMF ne zahtijeva kolateral iz zemalja za kredite, ali zahtijeva garanciju vlade u obliku reformi kojima se nastoje korigovati makroekonomske neravnoteže – zbog kojih se i traži pomoć MMF-a. Ukoliko do određene faze ne budu ispunjeni uslovi, dalja sredstva se neće odobriti (Buire, 2003). Koncept uslovljenosti je uveden 1952. odlukom Izvršnog odbora, a kasnije je inkorporiran u akte (Chorev, N., Babb, 2009).

Države članice MMF-a imaju pravo da kupuju od Fonda valute drugih država članica za odgovarajući iznos svoje valute, uz ispunjenje određenih uslova, što se ogleda u tome da je korišćenje opštih sredstava Fonda od strane država članica u skladu s odredbama Statuta MMF-a, da korisnik sredstava Fonda dokaže da mu je potrebna takva kupovina zbog lošeg platnobilansnog položaja, ili stanja njenih rezervi.²⁸

Kada MMF posumnja da država članica Fonda koristi njena sredstva na način koji je suprotan njihovoj odobrenoj namjeni, o tome će obavijestiti tu državu članicu Fonda i zahtijevati da se ista izjasni o tom pitanju. Ukoliko se država članica ne izjasni u ostavljenom roku ili poslije dobijanja traženog izjašnjenja kojim Fond nije zadovoljan, isti može toj državi članici ograničiti korišćenje svojih sredstava.²⁹

Zemlje sa niskim prihodima mogu posuditi sredstva pod uslovima povoljnijim od onih koje bi ostvarile emisijom obveznica na međunarodnom tržištu. Na primjer, osim što su kamatne stope niske, postoje pozajmice sa otplatom bez kamata preko Extended Credit Facility (ECF), Standby Credit Facility (SCF) i Rapid Credit Facility (RCF). Krediti se odobravaju uglavnom preko stand-by aranžmana (Stand-By Arrangements – SBA), fleksibilne kreditne linije (Flexible

²⁰ Član 9. Statuta MMF-a.

²¹ Član 9. odjeljak 2. Statuta MMF-a.

²² Član 8. odjeljak 1. i 2. Statuta MMF-a.

²³ Član 8. odjeljak 3. Statuta MMF-a.

²⁴ Član 8. odjeljak 5. Statuta MMF-a.

²⁵ Član 5. odjeljak 2. i 3. Statuta MMF-a.

²⁶ Kvote su određivali pokazatelji poput visine raspoloživih monetarnih rezervi države članice, njenog nacionalnog dohotka, obima spoljnotrgovinskog poslovanja i dr.

²⁷ Kina je 2008. godine stavila na raspolaganje najviše sredstava MMF-u i po odobrenju najrazvijenijih zemalja odobrena im je veća kvota u MMF-u.

²⁸ Član 5. odjeljak 2. i 3. Statuta MMF-a.

²⁹ Član 5. odjeljak 5. Statuta MMF-a.

Taker je na osnovu makroekonomskog modela u periodu od 1984. do 1995. godine testirao dvije hipoteze (Thacker, 1999). Prva je da SAD utiču na davanje pozajmica zemljama koje smatraju značajnijim za svoju politiku. Druga se odnosi na princip nagrade i kažnjavanja za režime koji su uz politiku SAD ili protiv pomenute (Woods, 2003, str. 103).

Na osnovu navedenih činjenica postavlja se nekoliko pitanja. Da li kreatori spoljne politike SAD mogu odrediti koja će vlada primiti pomoć od strane MMF-a ili ne? Da li pomenuti mogu uticati na to koje će se reforme sprovesti? Da li kreatori spoljne politike mogu uticati na iznos pomoći koji se dodjeljuje?

Veliki broj studija slučaja govori u prilog tome da SAD utiče na uslove sporazuma. Na primjer, tokom 80-ih godina, SAD su izvršile pritisak na MMF da se kreditira Argentina (Killick, T., Gunatilaka, R., Marr, A., 1998). Naime, u 1982. godini administracija predsjednika Regana je izvršila pritisak na Fond da odobri 3,9 milijardi kredita u specijalnim pravima vučenja (Cohen, 1985). Tokom 1995. godine Clintonova administracija je izvršila pritisak na Fond da se pruži pomoć Meksiku. Takođe, značajno je istaći da je američki kongres usvojio 60 legislative mandata, tražeći od američkih predstavnika u Fondu da iskoriste conditionality agreements u cilju postizanja odgovarajućih spoljnopoličkih ciljeva SAD.

Proučavajući veliki broj zemalja u razvoju tokom vremena, Taker zapaža da SAD koristi američke spoljnopoličke interese da predvidi koja od vlada pomenutih zemalja će primiti pomoć MMF-a (Thacker, 1999). Po njemu, Amerika koristi svoj uticaj u MMF-u da promovise one ciljeve koji odgovaraju sopstvenim političkim interesima. U istraživanjima koja je izvršio, nalazi da su SAD voljnije, preko MMF-a, da pomognu zemljama koje odobravaju politiku koju provode SAD (Thacker, 1999).

Na osnovu empirijskih analiza koje su proveli Oatly i Jeki, utvrđeno je da MMF pruža veće zajmove zemljama koji su veliki dužnici američkim bankama, nego zemljama koje to nisu. Takođe, zapažaju da MMF pruža veće zajmove zemljama koje se smatraju bližim saveznicima SAD, tj. da tvorcima spoljnopoličkih odluka u SAD koriste uticaj u Fondu da postignu svoje finansijske i politike koje su u vezi sa spoljnopoličkim ciljevima (Oatley, Yackee, 2004, str. 416).

Predloženi podaci dovode u pitanje ulogu SAD u odlučivanju MMF-a. Bez sumnje, MMF može biti jedan od instrumenata provođenja spoljnopoličkih (geostrateških) interesa Sjedinjenih Država. Zemlje koje dobiju pomoć su već prije pregovora u velikim problemima. U određenom broju slučajeva, korisnici jedva da ispunjavaju uslove determinisane od strane MMF-a. Iz navedene konstatacije opravdana je hipoteza o uticaju SAD.

Bez sumnje, dugovi zemalja u razvoju su pokazatelj razvojnih neuspjeha iz prošlosti (Bebek, Santini, 2008). Nekadašnji krediti odražavaju naivni optimizam da su, uz posuđen novac, politički i ekonomski nerazvijene i siromašne zemlje mogle ostvariti ekonomske rast i otplatiti svoje dugove. S druge strane, moguće je tvrditi i da se radi o obilnom isisavanju novčanih sredstava od strane visokorazvijenih zemalja, posebno SAD (Bebek, Santini, 2008). Naime, tokom perioda 1980–1989. godine, zemlje u razvoju³¹ vratile su svojim zapadnim

kreditorima prosječno godišnje 3,65% svog BDP-a. U periodu od 1997. do 2007. godine, taj transfer povećao se na 5,98% BDP-a. Počev od 1980, vanjski dug zemalja u razvoju povećao se oko šest puta.³² Za servisiranje ovih dugova plaćeno je 8.320 milijardi dolara, što je prosječno godišnje oko 297 milijardi dolara. Navedene zemlje sa novim zaduženjima duguju oko 3.500 milijardi dolara.

Istorijski posmatrano, evidentne su kontroverze oko samog nastanka organizacije. Sjedinjene Države su se protivile svim Kejnšovim prijedlozima da se zadrži bar minimalan prag nezavisnosti i neutralnosti „Bretonvudskih institucija“. S druge strane, još jedna politička dimenzija nas navodi na politički okvir Fonda. Naime, opšteprihvaćen stav, i nešto što izaziva najviše negodovanja u međunarodnoj zajednici, naročito među aktivistima za zaštitu ljudskih prava, jeste činjenica da se krediti odobravaju državama koje sistematski narušavaju osnovna ljudska prava i slobode.³³

Uzevši u obzir uticaj koji imaju u pomenutoj organizaciji,³⁴ Sjedinjene Države su vrlo efikasno, posredno, bez prevelikog izlaganja, koristile MMF kao instrument ispunjenja svojih geostrateških interesa (Woods, 2003, str. 93). „Sjedinjene Države, zajedno sa pojedinim zapadnim državama, prisiljavale su MMF i Svjetsku banku da im ispunjavaju želje u svakom kritičnom trenutku u međunarodnim ekonomskim odnosima“³⁵. Tokom 60-ih, supremacija SAD se ogledala ne samo kroz pravo glasa, već i kroz činjenicu da je dolar bio jedina valuta koja je imala značaja (carried weight). Tokom 60-ih godina, 87% povučenih sredstava se obavljalo u američkom dolaru.³⁶

U skladu sa pozicijom koju su imale u organizaciji, i zaoštavanjem ideološkog sukoba sa SSSR-om, poznatijeg kao Hladni rat, Sjedinjene Države nisu propustile priliku da dodatno instrumentalizuju Fond s ciljem slabljenja Sovjetskog Saveza i njemu satelitskih država. Prvi potez je bilo blokiranje članstva SSSR-a u organizaciji. Zatim, na inicijativu Sjedinjenih Država, a u svrhu kontejnmenta, odobreni su zajmovi/kreditu Poljskoj i Čehoslovačkoj. Generalno posmatrajući, spoljnopolička aktivnost Sjedinjenih Država u posmatranom periodu bila je usmjerena ka zaprečavanju Sovjetskog Saveza. S tim u vezi, američki Kongres je zahtijevao od izvršnog direktora MMF-a (koji je Amerikanac) da se suprotstavi produženju kredita bilo kojoj zemlji koja je pod kontrolom komunističke vlade.³⁷ S druge strane, favorizovane su zemlje koje su bile naklonjene politici SAD (Thacker, 1999).

Tokom 80-ih godina 20. vijeka, uloga MMF-a u međunarodnoj ekonomiji je bila poznata kao uloga „zajmodavca u krajnjoj nuždi“ (Thacker, 1999). Navedeni opis se, prije svega, odnosi na devastirane ekonomije zemalja trećeg svijeta koje nisu imale mogućnosti pristupa privatnim tržištima kredita, što je u konačnici dovelo do destabilizujućeg platnog bilansa u pomenutim državama (faced destabilizing imbalance of payments). Nova rastuća tržišta, nastala u periodu nakon završetka Hladnog rata, doprinijela su rastu privatnog kapitala, ali se uloga MMF-a u odnosu na zemlje trećeg svijeta, nije smanjila (Thacker, 1999). Makroekonomska nestabilnost u zemljama Latinske Amerike, Azije i Rusije je primoravala navedene zemlje da fiskalni i monetarni požar gase kreditima MMF-a.

³¹ Prema MMF-ovoj klasifikaciji, tu grupu čine 143 zemlje, uključujući i tzv. tržišta u nastajanju.

³² IMF, World Economic Outlook Database, 2007. Dostupno na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2007/02/weodata/index.aspx> Pristupljeno 24.1.2017.

³³ Godine 1983, aktivisti su, zajedno sa pojedinim desničarskim kongresmenima, pokušali spriječiti Kongres da odobri redovne kontribucije Fondu.

³⁴ SAD u MMF-u imaju poseban, privilegovan položaj koji se ogleda u činjenici da je pomenuta država u dobroj mjeri doprinijela kreiranju pomenute organizacije, određivanju sjedišta iste, te mandata. Koliki je uticaj Sjedinjenih Država možemo vidjeti u činjenici da se povlačenje sredstava iz organizacije ne može vršiti bez pristanka SAD. Woods, Ngaire, US Hegemony and International Organizations, edited by Foot R., MacFarlane S. N. . . . , str. 93

³⁵ Svedberg, Richard, „The Doctrine of Economic Neutrality of the IMF and the World Bank“, str. 7.

³⁶ General Accounting Office, 2001, str. 26.

³⁷ General Accounting Office, 2001, str. 26.

4.4. Karakteristike službenih misija MMF-a

Nedavno je Bosni i Hercegovina³⁸ odlukom Izvršnog odbora omogućeno neposredno doznačavanje iznosa od 63,4125 miliona SDR (oko 79,2 miliona evra), dok će ostatak sredstava biti raspoloživ u 11 anuiteta, zavisno od zaključivanja kvartalnih pregleda.³⁹

Prosječna misija Fonda za odobrenje novog aranžmana traje dvije do tri nedjelje. Kod utvrđivanja uslova za podizanje viših tranši, postupak je kraći (Đogo, 2010, str. 218). Tehnički, proces počinje dolaskom tima MMF-a u zemlju. Tim čine četiri do šest članova iz različitih odsjeka Fonda (Đogo, 2010, str. 218). Praksa je da se unaprijed sastave upitnici na osnovu kojih tim treba da prikupi podatke. Međutim, imajući u vidu željene makroekonomske, uglavnom poznate, pokazatelje, misija se fokusira na procjenu vrijednosti posmatranih parametara u saradnji sa vlastima zemlje u budućnosti. Naravno, postoje određene specifičnosti u zavisnosti od istorije zemlje u otplati kredita i vrsti kredita o kojem se radi. Na primjer, ukoliko se radi o olakšicama za strukturno prilagođavanje, pri ocjeni parametara i odlučivanju o ispunjenosti uslova za dobijanje kredita neophodno je uključiti i osoblje Svjetske banke (Đogo, 2010, str. 219).

Osoblje Svjetske banke razmatra situaciju u zemlji. Budući da zemlja traži pomoć od MMF-a, situacija u zemlji nije povoljna. S tim u vezi, tim daje makroekonomske preporuke. Prema pravilima MMF-a, preporuke ne treba budu da konkretne (Đogo, 2010, str. 219). Naime, MMF po statutu ne smije da se miješa u političku situaciju u zemlji. U skladu s tim, put za dostizanje željenih ciljeva prepušten je samoj zemlji. U praksi, misije MMF-a, usljed očiglednog debalansa u zemlji, često odstupaju od ovog pravila. Međutim, u većini slučajeva ostavlja se zemlji da se izjasni na koji način nastoji da dostigne postavljene (makroekonomske) ciljeve. Kao rezultat pregovora nastaju mjere za dostizanje tih ciljeva. Ove mjere se definitivno preciziraju u „pismu o namjerama“ koje potpisuju zvaničnici zemlje koja traži pomoć. Potpisano pismo se dostavlja generalnom direktoru zajedno sa potpisanom molbom za finansijku pomoć. Generalni direktor dostavlja dokumente, zajedno sa izvještajem tima, podnosi Izvršnom odboru, koji donosi odluku o davanju ili nedavanju zajma. U praksi, Odbor gotovo uvijek prihvata zahtjev, budući da je pismo rezultat usaglašenih stavova predstavnika MMF-a i zvaničnika zemlje (Đogo, 2010, str. 219). Međutim, MMF uvijek može da obustavi dalje korištenje sredstava, tj. tranši, ako se zemlja ne pridržava preuzetih obaveza, i to striktno, kako je zapisano u Memorandumu (Đogo, 2010, str. 219).

4.5. Kritike djelovanja MMF-a

MMF je kritikovan zbog „bezosjećajnog“ odnosa prema lokalnim uslovima, kulturama i sredinama u zemljama od kojih traži reforme (Jensen, 2004, str. 194–210). Savjeti MMF-a ne uzimaju u obzir uvijek ono što potrošnja znači na papiru i osjećaj građana (Sachs, 2006). MMF danas uobičajeno primjenjuje recept „stezanja kaiša“ za zemlje koje su „previše siromašne da posjeduju kaiš“ (Sachs, 2006). Osim toga, neki autori smatraju da uslovljavanja MMF-a ugrožavaju domaće političke institucije (Stiglitz, 2004).

Vlade koje pozajmljuju novac žrtvuju autonomiju svoje politike u zamjenu za sredstva. Ovo može dovesti do javnog negodovanja lokalnih vlasti zbog prihvatanja i provođenja uslova MMF-a. Politička nestabilnost može nastati usljed zaokreta u politikama političkih

lidera u zemlji kao rezultat zahtjeva MMF-a (Jensen, 2004). Takođe, uslovi MMF-a su često kritikovani zbog smanjenja javne potrošnje države, usljed čega se povećava nezaposlenost (Chorev, N., Babb, 2009).

Sljedeća kritika uslovljavanja MMF-a odnosi se na to da su programi kreirani samo da poprave loše upravljanje državom, odnosno prekomjernu državnu potrošnju, ali i prekomjerne intervencije vlada na tržištima (Sachs, 2006). U skladu s tim, smatra se da se svi problemi tretiraju kroz uski raspon pitanja – problemi se standardizuju, a konteksti nastanka problema se zanemaruju (Sachs, 2006). Kao posljedica, zemlja se primorava na uslove koje inače ne bi prihvatila da nije u finansijskoj krizi u kojoj joj je neophodna pomoć (Buir, 2003).

Kritičari navode i da se usljed korištenja istih metodologija dolazi do istog zaključka o pogoršavanju dohodovne nejednakosti. Posmatrajući Džini koeficijent,⁴⁰ uočavaju da se zemljama s programima MMF-a povećavaju nejednakosti dohotka (Garuda, 2000). MMF ponekad zagovara „štedne programe“, rezanjem javne potrošnje, čak i kada je ekonomija slaba, da bi se uspostavila ravnoteža u budžetu s ciljem smanjenja deficita. Zemljama se često savjetuje da smanje stopu poreza na dobit. Džozef Stiglic, bivši glavni ekonomista i viši potpredsjednik Svjetske banke, kritikovao je ova pravila (Stiglitz, 2004). On tvrdi da MMF „nije svjesno učestvovao u zavjeri, ali da djelovanjem odražava interese i ideologiju zapadne finansijske zajednice“ (Friedman, 2002).

Na kraju, Sjedinjene Države imaju najveći broj glasova i tako najveći uticaj. U skladu s tim, mogu da utiču na prilike zemljama u razvoju uslovljavajući ih i utičući na njihovu politiku (Vreeland, 2006).

4.6. Politička dimenzija MMF-a

MMF predstavlja međunarodnu ekonomsku organizaciju, čija uloga se prevashodno odnosi na olakšavanje liberalnog trgovinskog i platnog prometa (Keohane, 2005). Međutim, politička dimenzija organizacije predstavlja značajan faktor u odnosu na ekonomsku dimenziju donošenja odluka u okviru Fonda.

Hipoteza da se pomoć odobrava sa svrhom ispunjenja zacrtanih spoljopolitičkih agendi visokorazvijenih zemalja je u suprotnosti sa osnovnim postulatima sadržanim u statutu MMF-a (Thacker, 1999). U slučaju da se ova tvrdnja potvrdi, to znači da „doktrina ekonomske neutralnosti“, koju ističe MMF kao suštinsku karakteristiku svoje politike, može biti pokriće za imperijalističke težnje Sjedinjenih Američkih Država i ostalih razvijenih industrijskih zemalja. S tim u vezi, „Međunarodni Monetarni Fond je politička institucija. Vođen je od strane politički postavljenih osoba imenovanih od strane država članica, te odluke organizacije reflektuju političke interese država članica“ (Smith, 1984, str. 211). Slijedom navedenog, „ekonomska neutralnost“, promovisana kao mantra MMF-a od osnivanja, predstavlja pokriće velikim silama u svrhu ispunjenja njihovih geostrateških interesa. U tom smislu, manifestaciju politika SAD i njima pridruženih država možemo sagledati kroz aspekte političke dimenzije MMF-a. Politička dimenzija de facto potvrđuje gore izrečene stavove kroz (Swedberg, 1986):

- (1) političke pritiske unutar institucije od strane velikih zapadnih sila (ponderisano glasanje i pravo veta);
- (2) spoljašnje političke pritiske od strane istih zemalja;

³⁸ Izvršni odbor MMF-a odobrio trogodišnji Prošireni aranžman za Bosnu i Hercegovinu u u vrijednosti od 553,3 miliona evra, <https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr2.aspx?memberkey1=75&date1Key=2016-12-31>

³⁹ <http://www.imf.org/external/lang/bosnian/np/sec/pr/2016/pr16396b.pdf>

⁴⁰ Džini koeficijent (engl. Gini index, Gini ratio) predstavlja najčešće korišćenu mjeru disperzije, a koristi se kao mjera nejednakosti prihoda, nejednakosti distribucije ili raspodjele bogatstva. Vrijednosti mu se kreću od 0 do 1, gdje nizak Džini koeficijent predstavlja jednaku raspodjelu prihoda ili bogatstva, a visok Džini koeficijent predstavlja nejednaku raspodjelu.

(3) političke pritiske koje Fond i Svjetska banka ispoljavaju prema zemljama trećeg svijeta.

Djelovanje MMF-a na zemlje u razvoju može se posmatrati kao direktni i indirektni politički pritisak (Swedberg, 1986). Naime, u određenim slučajevima, uticaj MMF-a na političku strukturu zemlje dužnika predstavlja direktno uplitanje. U tom slučaju, razlikujemo sljedeće vrste interferencija Fonda u unutrašnja pitanja zemlje dužnika:

- (1) krediti vladama u građanskim ratovima;
- (2) prekid kreditnih davanja socijalističkim i/ili nacionalističkim državama uz istovremeno odobravanje kredita desničarskim liderima/strujama koji ruše pomenute vlade;
- (3) krediti koji narušavaju UN rezolucije;
- (4) krediti koji se daju s ciljem pomoći u političkim kampanjama;
- (5) preuzimanje ekonomija država od strane MMF-a i Svjetske banke.

(1) Krediti koji se odobravaju stranama u građanskim ratovima

Primjera za davanje kredita vladama u građanskim ratovima je više. Na prvom mjestu, Indokina u 70-im godina XX vijeka i El Salvador u 80-im. Takođe, iako se ne radi o „klasičnim građanskim ratovima“ (ne uključuju kompletnu teritoriju niti stanovništvo), Argentina u periodu 1976–1979. i Istočni Timor od 1975. su dobar primjer pomoći vladama kroz odobravanje kredita.

(2) Prekid kreditnih davanja socijalističkim i/ili nacionalističkim državama uz istovremeno odobravanje kredita desničarskim liderima/strujama koji ruše pomenute vlade

Pomenuto se odnosi i često se dešava u situacijama kada vlada pokušava da se riješi spoljnog ekonomskog pritiska. Takođe, može se odnositi i na unutardržavni prevrat, gdje određena populacija građana pokušava da sruši vladajuću garnituru. Uskraćivanje kredita legitimnoj vladi, te kreditna pomoć desničarskim snagama je karakteristika pomenutog. U tom smislu „u Indoneziji, Brazilu i Arentini, vojska preuzima vlast od izabrane vlade ili popularnih vladara. U roku od nekoliko nedjelja od državnog udara, predstavnici MMF-a dolaze u svaku zemlju sa savjetima za nove vlastodršce kako da reorganizuju svoju ekonomiju“ (Payer, 1975). Takođe, i primjeri Čilea 70-ih, te Hondurasa u 80-im upućuju na destabilizaciju. I Jamajka u periodu 1977–1979. godine je primjer zemlje u kojoj je MMF u velikoj mjeri doprinio destabilizaciji. Uslovi MMF-a za vladu Manlija su bili toliko rigorozni da su mu narušili popularnost i političku podršku.

4.7. Ukrajinska i grčka kriza kroz prizmu MMF-a

Primjer Grčke je pokazatelj kako su mjere koje je MMF provodio u toj zemlji zapravo isključivo bile namijenjene velikim investicionim fondovima sa zapada, dok je stabilizacija zemlje bila pokrivena za sam proces izvlačenja novca od nje. Javni dug Grčke na početku krize iznosio je 120% BDP-a, a sa dolaskom MMF-a popeo se na 170%.

Kriza u Evrozoni je 2010. eruptirala, sa Grčkom kao inicijalnom kapislom. Nemoć grčke vlade da svoje obaveze prema kreditorima izmiruje na tržištu kapitala, dovela je MMF da zajedno sa Evropskom unijom i Evropskom centralnom bankom kroz paket pomoći spasu zemlju od ekonomske katastrofe.

Kako se ispostavilo u periodu koji je slijedio, navedena pomoć se odnosila isključivo na namirivanje privatnih banaka koje su pozajmile novac Grčkoj, što je, zahvaljujući aktivnosti „trojke“, uspješno urađeno.

Primjer Ukrajine ukazuje na to da se MMF može koristiti kao sredstvo u ispunjenju geostrateških interesa vodećih zemalja organizacije, u ovom slučaju Sjedinjenih Američkih Država.

Činjenica je da je prijetnja spoljnopolitičkim aspiracijama SAD predstavljalo jačanje Evroazijske unije na čelu s Rusijom i Kinom. Promovisanje zajedničkog tržišta, te poziv svim zemljama Evroazijske ekonomske unije da zajedno sa zemljama ASEAN-a uđu u ekonomsko partnerstvo, kosilo se sa strateškim nacionalnim interesima Sjedinjenih Država. Svakako, ruski interes je višestruk. Pored navedenog, podrazumijevao je izgradnju gasovoda kroz njoj prijateljske zemlje, zaobilazeći zemlje iz američke sfere uticaja. Suština navedenog partnerstva predstavljala je stvaranje geopolitičkog okvira u kojem će se trgovina i investicije obavljati u sopstvenim valutama, umjesto u dolaru. Uzevši da je centar globalnog finansijskog svijeta SAD, pomenuti scenario, po Americi, nije bilo moguće dozvoliti. Još jednom, kao mnogo puta do sada, iskorišten je MMF. S obzirom na ukrajinski dug prema Rusiji od tri milijarde, pravila MMF-a su korigovana. Kao rezultat toga, ojačana je pozicija Ukrajine. Naime, tim je uklonjena ključna poluga na koju bi se Rusija i druge vlade oslonile kako bi osigurale plaćanje svojih kredita.⁴¹

Fond se našao u središtu geopolitičke borbe Sjedinjenih Država, sa jedne strane, i Rusije i Kine sa druge strane. U tom kontekstu, ukrajinsku krizu možemo posmatrati kao poligon na kojem je Fond, kao političko sredstvo, iskorišten od strane Sjedinjenih Država, doživio svoju punu afirmaciju.

4.8. Alternative MMF-u

U martu 2011. godine, ministri privrede i finansija Afričke unije predložili su stvaranje afričkog monetarnog fonda.⁴² Cilj osnivanja nisu samo afričke zemlje, već i Rusija i njena sposobnost da prikupi svoje saveznike prema Ukrajini, kao Kina i ostale zemlje kao potencijalni kreditori s ciljem da se u ulozi dužnika nađu nerazvijene zemlje, poput afričkih zemalja. Na ovaj način bi zemlje iz Afrike bile izuzete od finansijske i trgovinske kontrole SAD. Wall Street Journal se slaže da je glavni motiv za ovaj potez prijetnja da će Kina obezbijediti alternativu kreditiranju MMF-a i njegovim zahtjevima.

Na šestom samitu zemalja BRIKS-a u julu 2014. (Brazil, Rusija, Indija, Kina i Južnoafrička Republika) promovisano je stvaranje BRICS Contingent Reserve Arrangement (CRA) sa početnom veličinom većom od 100 milijardi američkih dolara,⁴³ što je okvir za pružanje likvidnosti putem „valutnih swapova kao odgovor na stvarne ili potencijalne kratkoročne neravnoteže usljed pritisaka plaćanja“.⁴⁴

U 2014. u Kini je osnovana azijska Infrastrukturna investiciona banka kao konkurencija MMF-u i Svjetskoj banci (Donnan, Dyer, 2015). Početni ulog je bio 50 milijardi američkih dolara (Stiglitz, 2014). Odluka bogatih evropskih država da se pridruže osnivačima ove banke izazvala je ljutnju među američkim zvaničnicima, koji su optužili čak i Veliku Britaniju za „stalni smještaj u Kini“. S tim u vezi, Sjedinjene Države vrše pritisak na zemlje širom svijeta da se drže podalje od ove banke (Stiglitz, 2014).

⁴¹ Hudson, M. (2015). The IMF Changes its Rules to Isolate China and Russia. Dostupno na <http://michael-hudson.com/2015/12/the-imf-changes-its-rules-to-isolate-china-and-russia/> Pristupljeno 25.1.2017.

⁴² AU discussions on African Monetary Fund. Dostupno na <http://www.trademarksa.org/news/au-discussions-african-monetary-fund> Pristupljeno 19.1.2017.

⁴³ Član 2. statuta „Article 2 Membership, Voting, Capital and Shares“. Dostupno na <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-bank.html> Pristupljeno 25.1.2017.

⁴⁴ <http://brics.itamaraty.gov.br/media2/press-releases/214-sixth-brics-summit-fortaleza-declaration>

Imajući u vidu komplikovano uređenje⁴⁵ Bosne i Hercegovine,⁴⁶ s jedne strane, i aranžman MMF-a koji se odnosi na cijelu BiH, s druge strane, ukoliko jedan entitet ne izvrši obaveze, sredstva neće biti doznačena zemlji. To bi značilo da jedan entitet treba da iz drugih izvora mora da zatvori budžetske izdatke zbog kojih se entiteti najčešće i zadužuju. Na primjer, trezorske zapise Vlada Republike Srpske koristi za održavanje tekuće likvidnosti, ali i za pokriće budžetskog deficita. Istovremeno, kroz prve 34 emisije pokazalo se da je raspon kamatnih stopa bio od 0,2999 odsto do 4,1999 odsto.⁴⁷ Ako se ovo upoređi sa sredstvima MMF-a (na koja se plaća kamata manje od jedan odsto), jasno je da se radi o relativno skupim sredstvima. S tim u vezi, vlasti u Bosni i Hercegovini i u oba entiteta treba da razmotre posuđivanje sredstava kod institucija koje već sada predstavljaju alternativu MMF-u.

ZAKLJUČAK

Prvobitna svrha MMF-a je osiguranje stabilnosti međunarodnog monetarnog sistema. Glavni ciljevi MMF-a su promovisanje međunarodne monetarne saradnje, osiguravanje ekspanzije i uravnoteženje rasta međunarodne trgovine, promovisanje stabilnosti deviznih kurseva, osiguravanje pomoći u uspostavljanju multilateralnog sistema plaćanja, i pružanje mogućnosti pristupa sredstvima za članove koji se susreću sa poremećajima u platnim bilansima. Osim poslova na održavanju stabilnosti valutnih kurseva i finansijskih poslova, MMF pruža konsalting i tehničke usluge. Fond određuje način korišćenja sredstava koje poseduje, kao i način i uslove ograničenja korišćenja sredstava pojedinim državama članicama MMF-a, ukoliko dobijena sredstva ne koriste namjenski.

SAD imaju veliki uticaj na oblikovanje ciljeva i politiku koju provodi MMF. U tom kontekstu, značajno je istaći sposobnost SAD da utiče na odluke koje se donose u sklopu pomenute organizacije u okviru conditionality agreements. Posebna pozicija koju uživaju SAD u MMF-u i Svjetskoj banci determinisana je činjenicom da su prilikom stvaranja tih institucija SAD imale najveći uticaj u kreiranju mandata, same strukture organizacija, te i sjedišta pomenutih.

Uticaj SAD u organizaciji je vidljiv u nekoliko primjera. Trezor SAD ima veću i značajniju ulogu u MMF-u, dok je uticaj Stejt departmenta vidljiviji u Svjetskoj banci. Dalje, SAD učestvuju sa oko 16,5 odsto u odlučivanju. Iako se ne radi o većinskoj moći, ova pozicija ipak daje SAD mogućnost veta na odluke organizacije.

Veliki broj studija slučaja govori u prilog tome da SAD utiču na uslove sporazuma. Na primjer, tokom 80-ih godina, SAD su izvršile pritisak na MMF da se kreditira Argentina. Naime, u 1982. godini, administracija predsjednika Regana je izvršila pritisak na Fond da odobri 3,9 milijardi kredita u specijalnim pravima vučenja, tokom 1995. godine Klintonova administracija je izvršila pritisak na Fond da se pruži pomoć Meksiku itd. Na osnovu empirijskih dokaza, utvrđeno je da MMF pruža veće zajmove zemljama koji su veliki dužnici američkim bankama, nego zemljama koje to nisu.

Pređeni podaci dovode u pitanje ulogu SAD u odlučivanju MMF-a. Bez sumnje, MMF može biti jedan od instrumenata provođenja spoljnopolitičkih (geostrateških) interesa SAD.

Iz prikazanog je jasno da su principi proklamovani osnivanjem Fonda, u određenim slučajevima, blago rečeno – zanemareni. Putem poluga međunarodnih finansijskih institucija, SAD su bile u

mogućnosti da ispune svoje spoljnopolitičke, tj. geostrateške ciljeve. Zanimajući ekonomske parametre, zemlje koje u datom momentu imaju prijateljske veze sa SAD lakše su dolazile do kredita MMF-a. Primjeri Južne Afrike, El Salvadora i Haitija potvrđuju navedenu tvrdnju. Takođe, SAD su, zanemarujući ekonomske kriterijume, pravile politički pritisak na Fond.

S druge strane, odbijanje kredita neprijateljskim zemljama, poput Vijetnama, jasan je pokazatelj političke dimenzije Međunarodnog monetarnog fonda. S tim u vezi, vlasti u Bosni i Hercegovini i u oba entiteta treba da razmotre posuđivanje sredstava kod institucija koje već sada predstavljaju alternativu MMF-u.

IZVORI

- Articles of Agreement of the International Monetary Fund. Dostupno na <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf> Pristupljeno 24.1.2017.
- Bebek, S., Santini, G. (2008). „Vječni“ dugovi. Mrkva i batina neoliberalnoga kapitalizma. *Ekonomija/Economics*, 14 (2), str. 281–310.
- Blagojević, B. T., ur. (1989). *Pravna enciklopedija*. Beograd: Savremena administracija.
- Buira, A. (2003). *An analysis of IMF conditionality*. UN.
- Chorev, N., Babb, S. (2009). *The Crisis of Neoliberalism and the Future of International Institutions: A Comparison of the IMF and the WTO*. *Theory and Society*, 38(5), 459–484.
- Cohen, Benjamin J. *International debt and linkage strategies: some foreign-policy implications for the United States*. *International Organization* 39.04 (1985): 699–727.
- Đogo, M. (2010). *Međunarodni monetarni fond – od ideje do savremene prakse*. Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Istočnom Sarajevu, (4), 211–222.
- Donnan, S., Dyer, G. (2015). *US warns of loss of influence over China bank*. *Financial Times*, 17. Dostupno na: <https://www.ft.com/content/71e33aea-ccaf-11e4-b94f-00144feab7de> Pristupljeno 17.1.2017.
- Friedman, B. M. (2002). *Globalization: Stiglitz's case*. *The New York Review of Books*, August 15th.
- Galano III, A. (1994). *International Monetary Fund Response to the Brazilian Debt Crisis: Whether the Effects of Conditionality Have Undermined Brazil's National Sovereignty*. *Pace Int'l L. Rev.*, 6, 323.
- Garuda, G. (2000). *The distributional effects of IMF programs: a cross-country analysis*. *World Development*, 28(6), 1031–1051.
- Hudson, M. (2015). *The IMF Changes its Rules to Isolate China and Russia*. Dostupno na <http://michael-hudson.com/2015/12/the-imf-changes-its-rules-to-isolate-china-and-russia> Pristupljeno 25.1.2017.
- IMF Members' Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors. Dostupno na <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx>

⁴⁵ Stav 3. člana I Ustava Bosne i Hercegovine. Dostupno na www.ustavnusud.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_srp.pdf Pristupljeno 25.1.2017.

⁴⁶ Državno uređenje – Ministarstvo vanjskih poslova BiH. Dostupno na http://www.mvp.gov.ba/dobro_dosli_u_bih/drzavno_uredjenje/?id=8689 Pristupljeno 25.1.2017.

⁴⁷ Objave emitentata Republike Srpske na Banjalučkoj berzi. <http://www.blberza.com/Pages/issuerrouncements.aspx?code=rs16-t10> Pristupljeno 25.1.2017.

14. IMF, World Economic Outlook Database, 2007. Dostupno na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2007/02/weodata/index.aspx> Pristupljeno 24.1.
15. Jensen, N. M. (2004). Crisis, conditions, and capital: The effect of International Monetary Fund agreements on foreign direct investment inflows. *Journal of Conflict Resolution*, 48(2), 194–210.
16. Kentikelenis, A. E., Stubbs, T. H., King, L. P. (2016). IMF conditionality and development policy space, 1985–2014. *Review of International Political Economy*, 23(4), 543–582.
17. Keohane, R. O. (2005). *After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy*. Princeton University Press.
18. Killick, T., Gunatilaka, R., Marr, A. (1998). *Aid and the political economy of policy change*. Psychology Press.
19. Oatley, T., Yackee, J. (2004). American interests and IMF lending. *International Politics*, 41(3), 415–429.
20. Payer, C. (1975). *The Debt Trap: The International Monetary Fund and the Third World* (Vol. 376). NYU Press.
21. Sachs, J. (2006). *The end of poverty: economic possibilities for our time*. Penguin.
22. Smith Jr, F. L. (1984). The politics of IMF lending. *Cato J.*, 4, 211.
23. Statut Agreement on the New Development Bank. Dostupno na <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-bank.html> Pristupljeno 25.1.2017.
24. Stiglitz, J. E., Veljković, J., Rudović, B., Mencinger, J., Horvat, B. (2004). Protivrečnosti globalizacije. SBM-x.
25. Joseph E. Stiglitz (2014). Asia's Multilateralism. Dostupno na: <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-aiib-us-opposition-by-joseph-e--stiglitz-2015-04?barrier=accessreg> Pristupljeno 25.1.2017.
26. Swedberg, R. (1986). The doctrine of economic neutrality of the IMF and the World Bank. *Journal of Peace Research*, 23(4), 377–390.
27. Talley, Ian (2015). IMF Tweaks Lending Rules in Boost for Ukraine. *Wall Street Journal*, 8.12.2015. Dostupno na <http://www.wsj.com/articles/imf-tweaks-lending-rules-in-boost-for-ukraine-1449600047> pristupljeno 25.1.2017.
28. Thacker, S. C. (1999). The high politics of IMF lending. *World politics*, 52(01), 38–75.
29. Vreeland, J. R. (2006). *The International Monetary Fund (IMF): politics of conditional lending*. Routledge.
30. Vukadinović, R. D. (2005). *Međunarodno poslovno pravo: opšti deo*. Pravni fakultet, Centar za pravo Evropske unije.
31. Woods, N. (2003). The United States and the international financial institutions: Power and influence within the World Bank and the IMF. Foot, McFarlane and Mastanduno (Eds.), *US Hegemony and International Organizations*, Oxford, 92–114.
32. Zormelo, D. (1996). *Is Aid Conditionality Consistent with National Sovereignty?*. Overseas Development Institute.
33. World Economic Outlook Database. Dostupno na <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/02/weodata/index.aspx>. Pristupljeno 24.1.2017.
34. Standard & Poor's. Dostupno na http://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/home
35. Ustav Bosne i Hercegovine. Dostupno na www.ustavnisud.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_srp.pdf Pristupljeno 25.1.2017.
36. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine. Dostupno na http://www.mvp.gov.ba/dobro_dosli_u_bih/drzavno_uredjenje/?id=8689 Pristupljeno 25.1.2017.
37. Objave emitenata Republike Srpske na Banjalučkoj berzi. <http://www.blberza.com/Pages/issuerannouncements.aspx?code=rs16-t10> Pristupljeno 25.1.2017.
38. Williamson, J. (1990). What Washington means by policy reform. *Latin American adjustment: How much has happened*, 7, 7–20. Dostupno na: <https://www.wcl.american.edu/hracademy/documents/Williamson1990WhatWashingtonMeansbyPolicyReform.pdf> Pristupljeno 27.1.2017.

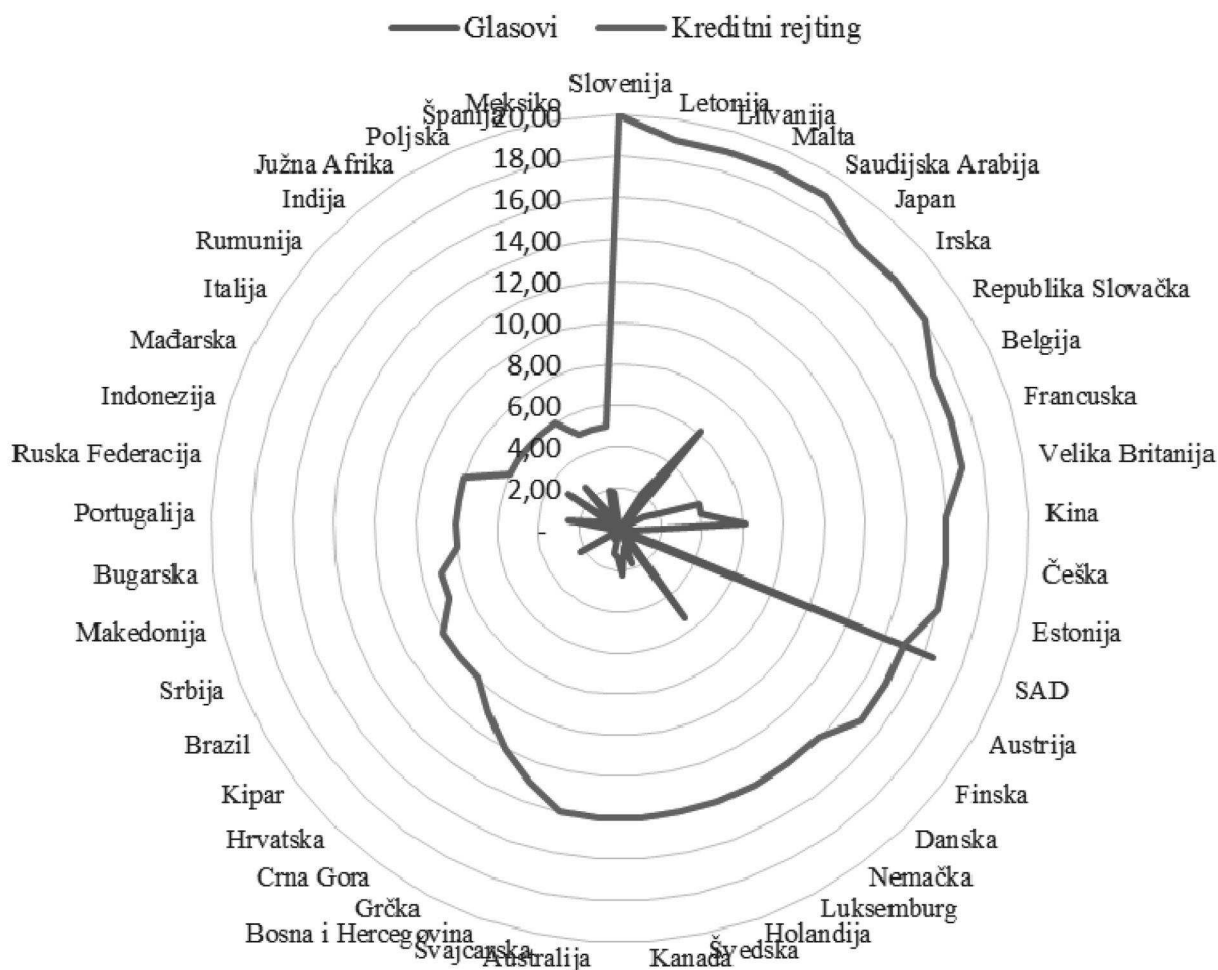
Prilog 1. SDR, procenat glasova u MMF-u i BDP zemalja članica

Redni broj	Zemlja	Kvota u milionima SPV-a	Kvota u procentu od ukupnog broja	Predstavnik	Zamjenik	Broj glasova	Procenat od ukupnog broja glasova	BDP zemlje	Kreditni rejting
1.	SAD	82.984	17,46	Jacob J. Lew	Jamet Yellen	831.406	16,53	18.561.930	AA+
2.	Japan	30.821	6,48	Taro Aso	Haruhiko Kuroda	309.669	6,16	4.730.300	A+
3.	Kina	30.483	6,41	Zhou Xiaochuan	Gang Yi	306.283	6,09	11.391.619	AA-
4.	Austrija	3.932	0,83	Ewald Nowobny	Andreas Iltner	40.784	0,81	387.289	AA+
5.	Belgija	6.411	1,35	Jan Smets	Johan Van Overtveldt	65.571	1,3	470.179	AA
6.	Bugarska	896	0,19	Dimitar Radev	Mariela Petrova	10.427	0,21	50.446	BB+
7.	Hrvatska	717	0,15	Boris Vujčić	Relja Martić	8.638	0,17	49.855	BB
8.	Kipar	304	0,06	Harris Georgiades	Chrystalla Georgiadji	4.502	0,09	19.931	BB
9.	Češka	2.180	0,46	Jiri Rusnok	Vladimir Tomšik	23.266	0,46	193.535	AA-
10.	Danska	3.439	0,72	Lars Rohde	Martin Praestegaard	35.858	0,71	302.571	AAA
11.	Estonija	244	0,05	Ardo Hansson	Veiko Tali	3.900	0,08	23.476	AA-
12.	Finska	2.411	0,51	Erikki Liikameen	Pentti Hakkarainen	25.570	0,51	239.186	AA+
13.	Francuska	20.155	4,24	Michel Sapin	François Villeroy de Galhau	203.015	4,04	2.488.280	AA
14.	Nemačka	26.634	5,6	Jens Weidmann	Wolfgang Schauble	267.808	5,32	3.494.900	AAA
15.	Grčka	2.429	0,51	Euclid Tsakalotos	Yannis Stouraras	25.753	0,51	195.878	B-
16.	Mađarska	1.940	0,41	Gyorgy Matolcsy	Mihaly Varga	20.884	0,41	117.065	BBB-
17.	Irska	3.450	0,73	Michael Noonan	Philip R. Lane	35.963	0,71	307.917	A+
18.	Italija	15.070	3,17	Pier Carlo Padoa-Schioppa	Ignazio Visco	152.164	3,03	1.852.500	BBB-
19.	Letonija	332	0,07	Ilmars Rimševičs	Baiba Bane	4.787	0,1	27.945	A-
20.	Litvanija	442	0,09	Vitas Vasiliauskas	Rasa Budbergyle	5.880	0,12	42.776	A-
21.	Luksemburg	1.322	0,28	Pierre Gerningma	Gaston Reinesch	14.682	0,29	60.984	AAA
22.	Malta	168	0,04	Mario Vella	Alfred Mifsud	3.147	0,06	10.463	A-
23.	Holandija	8.737	1,84	Klaas Knot	Hans Vijlbrief	88.829	1,77	76.983	AAA
24.	Poljska	4.095	0,86	Mateusz Morawiecki	Ryszard Kozłowski	42.418	0,84	46.735	BBB+
25.	Portugalija	2.060	0,43	Carlos da Silva Costa	José Manuel	22.065	0,44	205.860	BB+
26.	Rumunija	1.811	0,38	Mugur Isarescu	Mariana Vizoiti	19.578	0,39	186.514	BBB-
27.	Republika Slovačka	1.001	0,21	Jozef Makuch	Ivan Lesay	11.474	0,23	90.263	AAA
28.	Slovenija	587	0,12	Boštjan Jazbec	Irena Vodopivec Jean	7.329	0,15	44.122	A
29.	Španija	9.536	2,01	Luis de Guindos	Luis M. Linde	96.819	1,92	1.252.160	BBB+
30.	Švedska	4.430	0,93	Stefan Ingves	Karolina Maria Ekholm	45.764	0,91	51.744	AAA
31.	Velika Britanija	20.155	4,24	Philip Hammond MP	Mark Carney	203.015	4,04	2.649.890	AA
32.	Indija	13.114	2,76	Arun Jaitley	Ujit Patel	132.608	2,64	2.250.990	BBB-
33.	Ruska Federacija	12.904	2,71	Anton Siluanov	Elvira S. Nabiullina	130.501	2,59	1.267.750	BB+
34.	Brazil	11.042	2,32	Henrique Meirelles	Ilan Goldfajn	111.884	2,22	1.769.600	BB
35.	Južna Afrika	3.051	0,64	Pravin Jammadas Gordhan	Lesetja Kgamafe	31.976	0,64	280.367	BBB-
36.	Kanada	11.024	2,32	Bill Morneau	Stephen Poloz	111.703	2,22	1.532.340	AAA
37.	Saudijska Arabija	9.993	2,1	Ibrahim A. Al-Assaf	Fahad Al-Mubarak	101.390	2,02	657.785	A-
38.	Meksiko	8.913	1,88	Luis Videgaray	Agustin Carstens	90.591	1,8	1.063.610	BBB+
39.	Australija	6.572	1,38	Scott Morrison	John Fraser	67.188	1,34	1.256.640	AAA
40.	Švajcarska	5.771	1,21	Thomas Jordan	Eveline Widmer-Schlumpf	59.175	1,18	662.463	AAA
41.	Indonezija	4.648	0,98	Agus D.W. Martowardojo	Mahendra Siregar	47.948	0,95	940.953	BB+
42.	Bosna i Hercegovina	265	0,06	Vjekoslav Bevanđa	Igor Črnadač	4.116	0,08	16.532	B
43.	Srbija	655	0,14	Jorgovanka Tabakovic	Ana Gligorijević	8.012	0,16	37.755	BB-
44.	Crna Gora	61	0,01	Radivoje Žugic	Nikola Fabris	2.069	0,04	4.242	B+
45.	Makedonija	140	0,03	Dimitar Bogov	Anita Angelovska Bezdoska	2.867	0,06	10.492	BB-
46.	Ukupno	377.339	79,37			3.839.266	76,34	61.374.855	

 Izvor: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx> i „World Economic Outlook Database“. International Monetary Fund, October 2016. Dostupno na <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/02/weodata/weorept.aspx>

Prilog 2. Odnos procenta glasova u MMF-u i kreditnog rejtinga prema agenciji Standard&Poor's

Odnos procenta glasova i kreditnog rejtinga

Izvor: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx> i „Standard & Poor's“. Dostupno na http://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/home